

ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

8 вересня 2015 року

м. Київ

Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах і Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України у складі:

головуючого   **Кривенка В.В.,**
суддів: **Волкова О.Ф., Гриціва М.І., Гуменюка В.І., Кривенди О.В.,**
                          Лященко Н.П., Маринченка В.Л., Панталіска П.В.,
                          Прокопенка О.Б., Самсіна І.Л., Сеніна Ю.Л., Сімоненко В.М.,
                          Терлецького О.О., Яреми А.Г., –

розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом Бабушкіна Андрія Володимировича до відділення виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України у м. Марганці Дніпропетровської області (далі – відділення Фонду) про визнання дій протиправними,

в с т а н о в и л а:

Бабушкін А.В. звернувся до суду з позовом до відділення Фонду, у якому просив: визнати протиправними дії щодо здійснення з 18 жовтня 2007 року щомісячних страхових виплат у зв'язку з втратою працездатності, пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, виходячи з меншого розміру, ніж п'ятикратний розмір мінімальної заробітної плати; зобов'язати відповідача виплатити йому 37 044 грн 28 коп. недоплачених щомісячних страхових виплат у зв'язку з професійним захворюванням виходячи із п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати з урахуванням виплачених йому сум за період з 18 жовтня 2007 року по 1 грудня 2012 року; зобов'язати відповідача з 1 грудня 2012 року нараховувати йому та виплачувати щомісячні страхові виплати в розмірі, встановленому статтею 1197 Цивільного кодексу України (далі – ЦК), до зміни обставин, що тягнуть перерахунок страхових виплат.

На обґрунтування позову посилався на те, що розмір страхових виплат мав бути обчислений відповідно до положень статті 1197 ЦК виходячи з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, а не згідно з положеннями Закону України від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» (далі – Закон № 1105-XIV).

Суди попередніх інстанцій встановили, що позивач з 2001 року був працівником відкритого акціонерного товариства «Марганецький гірничо-збагачувальний комбінат», де з ним 19 грудня 2002 року та 22 червня 2007 року трапились нещасні випадки.

Висновком медико-соціальної експертної комісії від 18 жовтня 2007 року встановлено втрату 30 % працездатності позивача та визнано його інвалідом III групи.

На підставі поданих документів відповідно до Закону № 1105-XIV Бабушкіну А.В. призначені страхові виплати виходячи із розміру середньої заробітної плати.

27 листопада 2012 року позивач звернувся до відділення Фонду щодо проведення перерахунку щомісячних страхових виплат і виплати заборгованості.

Однак листом від 7 грудня 2012 року позивача проінформовано про своєчасність та законність здійснення щомісячних страхових виплат та відсутність підстав для проведення їх перерахунку.

Марганецький міський суд Дніпропетровської області постановою від 5 березня 2013 року позов задовольнив.

Дніпропетровський апеляційний адміністративний суд постановою від 24 листопада 2014 року скасував рішення суду першої інстанції та ухвалив нове – про відмову у задоволенні позову.

Вищий адміністративний суд України ухвалою від 12 лютого 2015 року постанову Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 24 листопада 2014 року скасував та залишив у силі постанову Марганецького міського суду Дніпропетровської області від 5 березня 2013 року.

Залишаючи в силі рішення суду першої інстанції, касаційний суд погодився з його висновками та зазначив, що, аналізуючи співвідношення положень статті 34 Закону № 1105-XIV та положень статті 1197 ЦК, колегія суддів виходила з того, що пріоритетному застосуванню до спірних правовідносин підлягають положення ЦК як такі, що набрали чинності пізніше.

Не погоджуючись із вказаною ухвалою касаційного суду, відділення Фонду звернулося із заявою про її перегляд Верховним Судом України з підстави неоднакового застосування Вищим адміністративним судом України положень статті 34 Закону № 1105-XIV та статті 1197 ЦК.

На обґрунтування заяви відділення Фонду надало ухвали Вищого адміністративного суду України від 7 серпня 2014 року (№ К/800/35317/14) та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 26 лютого 2014 року (справа № 6-53075св13), в яких, на думку відділення Фонду, по-іншому, ніж у справі, що розглядається, застосовано положення Закону № 1105-XIV та статті 1197 ЦК.

Так, в ухвалі від 7 серпня 2014 року касаційний суд зазначив, що спеціальним нормативно-правовим актом, який регулює спірні відносини, є саме Закон № 1105-XIV, а не ЦК.

В ухвалі від 26 лютого 2014 року Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ зазначив, що суд першої інстанції, з яким погодився і суд апеляційної інстанції, дійшов обґрунтованого висновку, що на спірні правовідносини не поширюється дія статті 1197 ЦК, а такі правовідносини регулюються положеннями Закону № 1105-XIV. При здійсненні перерахунку щомісячних страхових виплат, належних до виплати Назарову В.Г., відділення виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України у м. Одесі діяло згідно з чинним законодавством та на підставі вимог Закону № 1105-XIV, тому підстав для задоволення вимог Назарова В.Г. немає.

Ухвалою від 27 березня 2015 року Вищий адміністративний суд України допустив до провадження Верховного Суду України справу, що переглядається.

Із наведених судових рішень убачається, що суди касаційної інстанції неоднаково застосували одні й ті самі норми матеріального права у подібних правовідносинах.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у правозастосуванні колегія суддів Судової палати в адміністративних справах і Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України виходить із такого.

Відповідно до частини першої статті 4 Закону № 1105-XIV законодавство про страхування від нещасного випадку складається із Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14 січня 1998 року № 16/98-ВР, цього Закону, Кодексу законів про працю України, Закону України від 14 жовтня 1992 року № 2694-XII «Про охорону праці» та інших нормативно-правових актів.

Правове регулювання страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання за своїм завданням та сферою дії є дещо відмінним від правового регулювання цивільно-правових відносин у цілому.

Це підтверджується тим, що згідно з частиною другою статті 999 ЦК до відносин, що впливають із обов'язкового страхування, застосовуються положення цього Кодексу, якщо інше не встановлено актами цивільного законодавства.

Частиною першою статті 34 Закону № 1105-XIV встановлено, що сума щомісячної страхової виплати встановлюється відповідно до ступеня втрати професійної працездатності та середньомісячного заробітку, що потерпілий мав до ушкодження здоров'я.

Водночас відповідно до частини першої статті 1197 ЦК розмір втраченого фізичною особою внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я заробітку (доходу), що підлягає відшкодуванню, визначається у відсотках від середнього місячного заробітку (доходу), який потерпілий мав до каліцтва або іншого ушкодження здоров'я, з урахуванням ступеня втрати потерпілим професійної працездатності, а за її відсутності – загальної працездатності.

Середньомісячний заробіток (дохід) обчислюється за бажанням потерпілого за дванадцять або за три останні календарні місяці роботи, що передували ушкодженню здоров'я або втраті працездатності внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я. Якщо середньомісячний заробіток (дохід) потерпілого є меншим від п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, розмір втраченого заробітку (доходу) обчислюється виходячи з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати.

Аналізуючи наведені норми права, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах та Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України дійшла висновку, що до виниклих правовідносин слід застосувати норми статті 34 Закону № 1105-XIV як спеціального без субсидіарного (додаткового) застосування правила, наведеного в абзаці другому частини першої статті 1197 ЦК.

Аналогічна правова позиція щодо застосування зазначених норм матеріального права вже була висловлена колегією суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України у постанові від 25 листопада 2014 року (справа № 21-503а14).

Таким чином, висновок касаційного суду у справі, що розглядається, не ґрунтується на правильному застосуванні норм матеріального права, а тому ухвала Вищого адміністративного суду України від 12 лютого 2015 року підлягає скасуванню, а справа – направленню на новий касаційний розгляд.

Керуючись підпунктом 2 пункту 2 Прикінцевих та перехідних положень Закону України від 12 лютого 2015 року № 192-VIII «Про забезпечення права на справедливий суд» та статтями 241–243 Кодексу адміністративного судочинства України, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах і Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України

п о с т а н о в и л а :

Заяву відділення виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України у м. Марганці Дніпропетровської області задовольнити.

Ухвалу Вищого адміністративного суду України від 12 лютого 2015 року скасувати, справу направити на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого пунктом 3 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України.